

MEDEDELINGEN

V W G FALCO OISTERWIJK
no 2 JAN. 76

FALCO NIEUWS verschijnt 4 keer per jaar.

Overname van artikelen is toegestaan.

(Onder bronvermelding)

Redactieadres :

Nico Hilgers Bernard Vrienslaan 7 Oisterwijk.

Penningmeester :

Gerard van der Kaa,

van Reijckevorsellaan 17 Oisterwijk.

VAN DE REDAKTIE

In dit tweede nummer van ons mededelingenblad, en het eerste van 1976, wenst de redactie alle mensen, die Falco en de vogelbescherming financieel of mentaal steunen een gelukkig nieuwjaar.

In deze winteruitgave vindt u bijdragen van verschillende van onze werkende leden. Uit de keuze van onderwerpen, zult u merken, dat in de groep een uitgebreide interesse bestaat voor alle facetten van vogelbeschermen.

Zo schreven Johan en Bart over stootvogels, Jan over vogel-trek, Victor over het Midden-Brabant project, Loek over "groene beken", vogelvangst, De Kleine Hei en staartmezen en Nico over uilen. Ook vindt u verslagen van belangrijke vergaderingen, iets over andere activiteiten en opmerkelijke veldwaarnemingen.

Verder wil ik op deze plaats even uw aandacht vragen voor wintervoeding van vogels. In het "Vogeljaar" van december 1975 waarschuwt men tegen grote grote voederplaatsen, waar vooral vinkachtigen ziekten op kunnen lopen. Op zulke voederplaatsen worden via de uitwerpselen ziekten overgebracht. Deze kunnen in enkele gevallen zelfs de vorm van een epidemie aannemen.

- Aangeraden wordt alleen te voeren wanneer het werkelijk nodig is, dus niet bij zacht weer.
- Verschillende kleine voederplaatsen zijn beter dan één grote.
- Vetbollen en ander hangend voer verdienen de voorkeur.

Alle begunstigers mag ik op deze plaats danken voor hun gift in het afgelopen jaar, waardoor wij in staat werden gesteld ons werk te doen. Mogen wij op allen weer een beroep doen om het ingesloten girobiljet zo gauw mogelijk in te vullen en naar het postkantoor of uw bank te brengen. Leest u het stukje over contributie van te voren zorgvuldig!

BIJDRAGE 1976

In het afgelopen jaar bepaalde ieder zelf de hoogte van zijn bijdrage en dat systeem werkte naar ons gevoel prima. De door ons gemaakte kosten ten behoeve van nestkastenbouw, Vrij Vogelreservaat, materiaalanschaf voor wilgen knotten etc., werden er tenminste door gedekt.

Om de uitgave van het mededelingenblad (4 maal per jaar) te kunnen verantwoorden en daarnaast nog andere activiteiten te kunnen ondernemen, is een bijdrage van minimaal f. 5,00 per jaar van ieder lid noodzakelijk.

De kosten van het kollektieve abonnement van v.w.g. Falco op "Het Vogeljaar" bedragen voor 1976 f. 10,00 voor iedere abonnee. Een individueel abonnement op dit interessante tijdschrift kost f. 17,50. Ook leden van Vogelbescherming zullen in de toekomst dit bedrag moeten gaan betalen.

Wie zich dus via Falco op het Vogeljaar abonneert voor f. 17,50 levert daarnaast automatisch een belangrijke bijdrage aan onze activiteiten.

We onderscheiden daarom 2 kategoriën:

- min. f. 5,00 p.j. alléén mededelingenblad en ev. circulaires.
- min. f. 17,50 p.j. mededelingenblad en "Vogeljaar"

U treft in deze aflevering een stortingskaart aan, gedeeltelijk al door ons ingevuld. Hierop kunt het bedrag van uw bijdrage invullen. Als u zelf een girorekening heeft, kunt u uiteraard ook gebruik maken van de blauwe girokaart. De ingevulde stortingskaart kan men ook naar zijn bank sturen. Anders is men f.0,75 stortingskosten verschuldigd op het postkantoor.

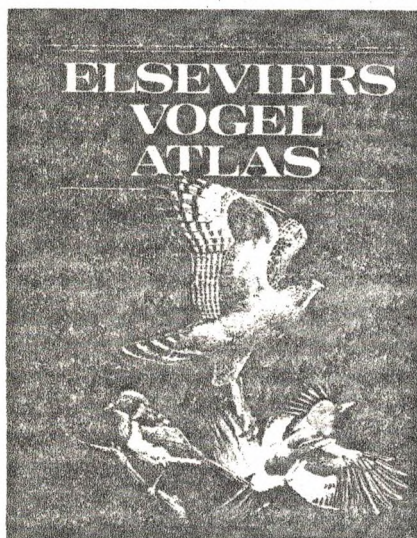
Ooievaar

Gistermiddag is in Riel (Kerkstraat-begin Alphenseweg) een ooievaar gesignaleerd. Hij was even neergestreken op een antenemast. De plaats was hem kennelijk niet comfortabel genoeg om te nestelen, want een half uurtje later was hij weer gevlogen, zodat onze nijvere en snelle fotograaf het wettig en overtuigend bewijs niet kan leveren.

uit het Nieuwsblad van
het Zuiden, 8 jan. 1976

GROTE WERVINGSACTIE VOOR NIEUWE ABONNEES

Zo lang de voorraad strekt ontvangt elke nieuwe abonnee op 'Het Vogeljaar' die vóór 1 februari 1976 zijn/haar abonnement voldoet op gironummer 96 44 72 t.n.v. Adm. 'Het Vogeljaar', Laan van Altena 30 te Delft na deze datum GRATIS het prachtig uitgevoerde jubileumnummer (prijs f 10,—) met kleuromslag, dertig interessante artikelen, ruim 100 afbeeldingen, 168 pagina's, geschreven door bekende vogelkenners over actuele onderwerpen.

Bovendien ontvangt elke 250ste nieuwe abonnee geheel GRATIS
ELSEVIERS VOGELATLAS
 [waarde f 94,50]

door C. Hilary Fry en J. J. M. Flegg.

Groot formaat, 272 bladzijden, gebonden in stempelband. De pracht van de vogelwereld komt in deze grote atlas op spectaculaire wijze tot uiting door meer dan 770 tekeningen waarvan 500 in vier kleuren en 167 kaarten en overzichten.

Vertaald door Jaap Taapken en Henk J. Lichtenbeld.

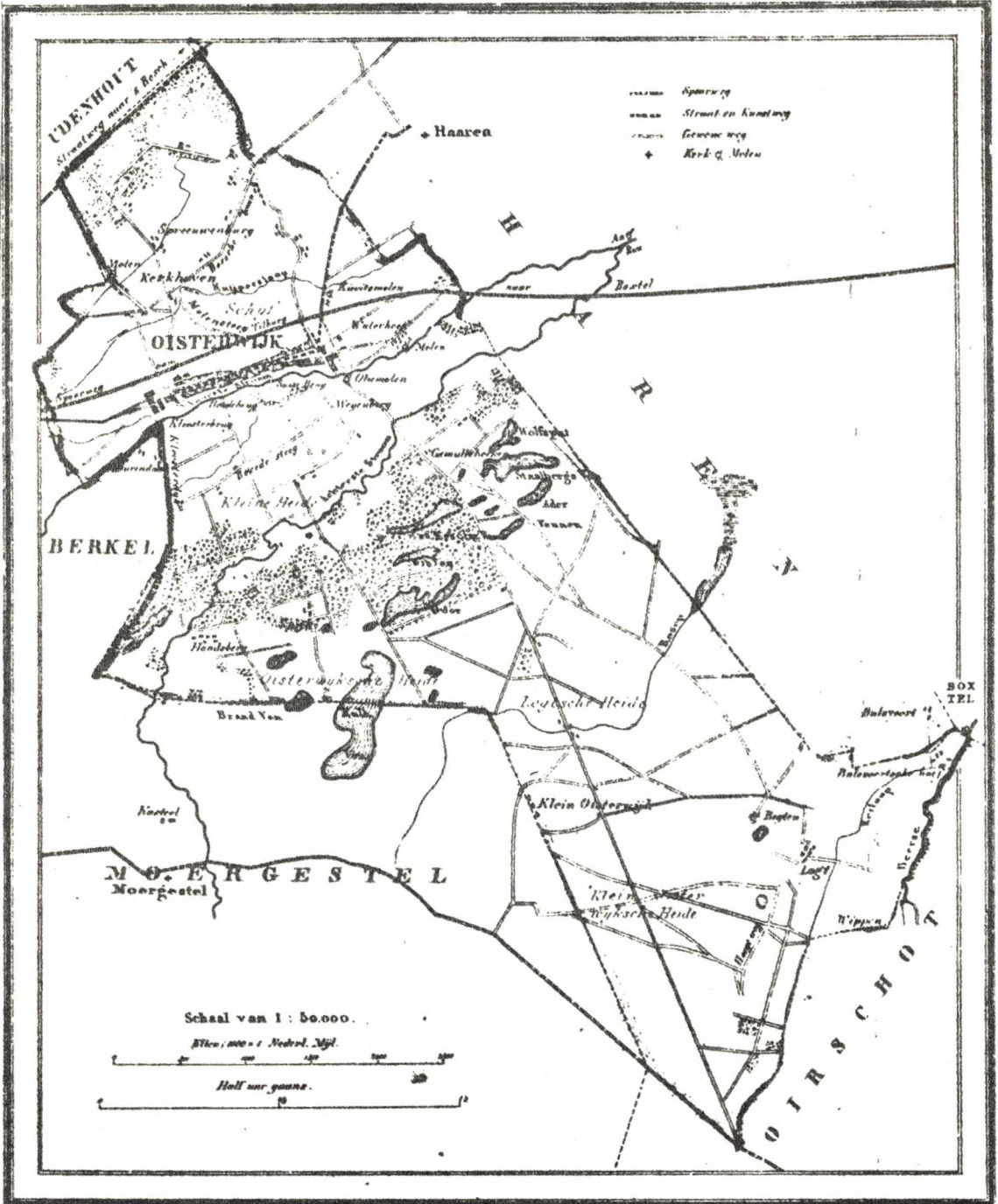
Ook voor nieuwe abonnees die zich bij andere organisaties melden geldt deze regeling. Bovendien worden twintig vogelboeken (waarde ± f 16,—) onder de nieuwe abonnees verloot.

KLEIN OISTERWIJKSE HEIDE

Veel plaatsen in het huidige brabantse weide en maisakker landschap kennen nog de veldnaam "heide" Iedere dorpsgemeenschap beschikte vóór de grote ontginningen over uitgestrekte woeste gronden, die een belangrijke rol speelden in het toenmalige landbouw-ekonomische systeem. Zo'n stuk hei werd dan vaak naar het erbij horende dorp genoemd: Oirschotse Heide, Loonse Heide. In Oirschot wordt de Kampina ook nu nog door oudere mensen wel de "Haarense Hei" genoemd. De oorspronkelijke Oisterwijkse Hei kennen we tegenwoordig als de Oisterwijkse bossen en vennen. De "Kleine Oisterwijkse Heide", zoals het gebied ten zuiden van het bos- en vennen complex op moderne topografische kaarten wordt aangeduid, is daarbij niet een klein stukje hei, dat ook nog aan de Oisterwijkse boeren toebehoorde, maar de heide van Klein-Oisterwijk. Op oude kaarten (zoals de eerste stafkaart uit ± 1835 en de "Gemeente-Atlas van Nederland" door J. Kuyper uit 1866) heet het gebied aan weerskanten van de Oirschotse Dijk: "Klein Oisterwijk". Of dat vroeger een zelfstandig gehucht is geweest, weet ik overigens niet.

In 1975 is de Klein Oisterwijkse Heide inderdaad een klein heiderestant, gelegen in het ontginningslandschap de Logtse Velden. Het terrein wordt gekenmerkt door een relatief hoge zandrug die in de lengte over de heide loopt. Aan de noordkant vinden we een kleine zandafgraving, die in een later stadium als vuilstortplaats is gebruikt. We vinden in dit kleine reservaat (ong. 22 ha.) nog een gaaf gezelschap van typische heide soorten. Op de hogere delen zijn dat hoofdzakelijk struikhei, stekelbrem, vuilboom en kruipwilg, met opslag van grove den, berk, zomereik en zeeden. Op de struikhei parasiteert hier en daar warkruid, terwijl verschillende korstmossen het beeld vervolledigen. In de lage gedeelten komen daar nog bij: pijpestrootje, dophei, veenbies en klokjesgentiaan. Op een paar plaatsen treffen we gagelpartijen en bosbessen aan. Het zeldzame beenbreek vonden we op één plaats. De vegetatie rond de zandafgraving wijst op eutrofiëring, o.a. door de aanwezigheid van bepaalde gras- en biezensoorten, brandnetel, braam, vlier, populier, geoorde wilg, rolklaver, engelwortel en verschillende composieten. Op zandige plaatsen groeit tussen jonge struikhei ook nog grondster.

De broedvogelinventarisatie is in 1975 met het oog op mogelijke verstoring van de korhoenders zeer summier geweest; het terrein zelf werd in de broedtijd niet betreden. Exacte

getalsbepalingen waren daardoor meestal niet mogelijk, al kon aan de hand van territoriumgedrag, het aandrigen van nestmateriaal en voedsel, en door het waarnemen van pas uitgevlogen jongen voor een aantal soorten het broeden met vrij grote zekerheid vastgesteld worden.

- Torenvalk : het hele jaar was een paartje aanwezig; pas half juli kon één jong uitvliegen. Een eerdere poging werd misschien verstoord.
- Korhoen : Regelmatig waren vier hanen op de bolderplaats, soms vijf. Het grootste aantal hennen op één dag bedroeg drie. In juni werden de resten van een korhen op de hei gevonden, vlakbij een nest met kapotte eieren. In augustus werden halfwas jongen waargenomen, ong. vijf stuks
- Wulp : In het voorjaar met twee paar aanwezig; later werd van één paar jongen gezien.
- Houtduif : Verschillende nestvondsten
- Tortelduif : Gehele jaar aanwezig
- Roodborst : Zekere Broedvogel met enkele paren
- Fitis : Groot aantal zangposten; zekere broedvogel
- Tjiftjaf : Zekere broedvogel met enkele paren
- Boompieper : Gezien het grote aantal zangposten schijnt deze soort hier een bijna ideale biotoop gevonden te hebben; zekere broedvogel.

Als waarschijnlijke broedvogel werden genoteerd:

Groene specht	Zwartkop
Matkopmees	Geelgors
Staartmees	Rietgors
Merel	Kneu
Grote lijster	

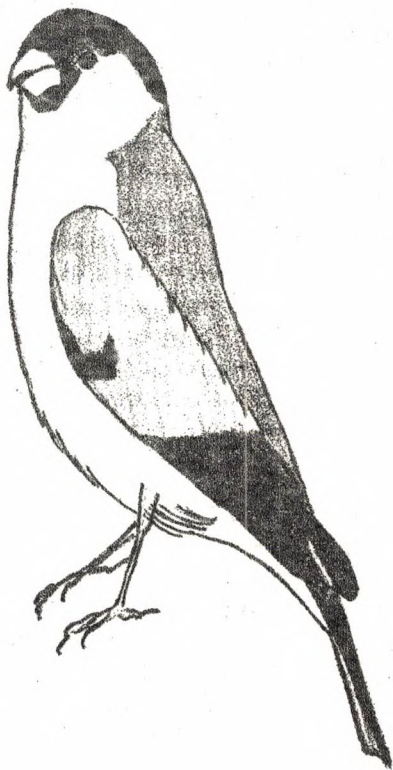
Verder pleisterde in het voorjaar een groep van zes koekoeken enkele dagen op en bij de heide; er werd balts waargenomen. Enkele malen werd een velduil in het broedseizoen jagend waargenomen langs de rand van het terrein.

Om te voorkomen dat de Klein Oisterwijkse Heide in de toekomst dicht zou groeien zijn bepaalde maatregelen noodzakelijk. In oktober werden daarom enkele vliegdenen verwijderd en werd een kleine oppervlakte afgeplagd. Het ligt eveneens nog in de bedoeling een kleine oppervlakte struikhei te maaien. Sinds

april 1975 heeft het terrein de status van "Vrij Vogelreser-
vaat".

Hierdoor hopen we dat de Klein Oisterwijkse Heide, met zijn afwisseling van open ruimte en voldoende dekking, met een gezonde begroeiing van struik- en dophei, zijn gunstige voedselpositie door de ligging temidden van kultuurland en met zijn grote mate van rust, zijn aantrekkingskracht zal behouden voor korhoen, wulp, boompieper en al die andere interessante vogels, die in ons grootschalige landschap vaak in het gedrang lijken te komen.

Loek Hilgers

VOGELTREK

Als in de nazomer en herfst het daglicht mindert tot een bepaalde duur, begint bij veel vogels een hormoonwerking, waardoor de drang tot trekken wordt opgewekt. Ondanks de voedselrijkdom in de herfst verdwijnen ze in grote groepen of in kleine groepjes van slechts enkele vogels. Sommigen trekken overdag, anderen 's nachts. Het tijdstip van vertrek is bij de meeste soorten verschillend. In oktober vindt de grootste trek plaats van verscheidene soorten tegelijk. (De vogelvangere is dit wel bekend) Dan trekken vinken, kneuen, putters, e.d. De overwinteringsgebieden liggen meestal in het zuiden; zelfs in Afrika naar ook wel in het westen zoals in Engeland en Ierland. Maar ook ons land is overwinteringsgebied voor gasten uit het noorden. In het voorjaar verdwijnen ze weer naar hun broedgebied. Het roodborstje dat voor enkele weken weer in de omgeving van huis of park opgedoken is en door zijn melodieuze zang de aandacht trekt, is een wintergast. Ook veel vinken uit het noorden verblijven hier in de winter en op de huisvennen vertoeven dan honderden eenden en ganzen. Sommige gasten komen uit Rusland en Siberië. Door het terugvinden van geringde vogels in broed en overwinteringsgebieden heeft men deze plaatsen kunnen achterhalen en ook de enorme afstanden, soms meer dan 10.000 k.m., kunnen bepalen. De trekdrift voert de vogels feilloos naar hun doel, men vraagt zich echter af hoe dat mogelijk is. Na veel geëxperimenteer is men er in geslaagd een gedeeltelijke verklaring hier voor te vinden. Het is n.l. gebleken, dat de trekkers op de stand van de zon vliegen, waarbij ze de tijd van de dag in acht nemen. Nachttrekkers oriënteren zich op de sterren. Ook richten ze zich naar bepaalde punten in het landschap. Overdag vindt de trek, vooral van de vinkachtigen, plaats. Van het morgenlicht tot aan de middag. Bij slecht weer is er weinig trek en vliegen de vogels laag en in kleine troepjes. Ook windkracht en richting zijn van invloed. Bij de najaarstrek is zwakke wind uit oost tot noordoost het gunstigst. De vogels vliegen dan in grote troepen en zeer hoog, soms meer dan 1000 m. In de omgeving waar veel bebost terrein is, vliegen de vogels lager. De trekrichting in het najaar is west tot zuidwest. door het hele land. Door de zee en het IJsselmeer worden de vogels in een bepaalde richting gestuwd, waardoor grote trekstromen ontstaan

Langs de zee en de IJsselmeerkust. Zo'n kleine stuwbaan loopt ook over beboste omgeving, de vogels geven hieraan de voorkeur. Op een heldere oktobermorgen kan men vanaf een heuvel, in beboste gebieden, duizenden vogels zien trekken in grote en kleine groepen, allen in dezelfde richting, koers west-zuid-west. Jammer is dat vele van deze vogels hun bestemmingsplaats niet bereiken o.a. door de jacht en de vogelvangst. Aan de vlucht, de vorm van de groep en de opvallende tekening van de vogels kan men de soort bepalen. Zo vliegen sijsjes en kneuen dicht opeen, vinken in een losser verband en golvend, spreeuwen en kieviten over een breed front en ganzen in V-formatie. Er zijn ook gemengde groepen, zoals b.v. vinken met kepen en enkele appelvinken ertussen.

Behalve in het voor- en najaar zijn er in de andere seizoenen ook nog vogels op reis. In de zomer trekken de jonge kieviten van hun nestgebieden naar de lage gronden. Spreeuwen van de Oostzee-landen trekken hier in grote groepen rond en doen zich tegoed aan het fruit. De eerste trekkers gaan al in augustus naar het zuiden. Omstreeks september trekken watervogels naar hun ruigebieden. Bij strenge vorst in noordelijke en oostelijke streken komen sommige vogels daarvandaan naar ons land. Deze wintertrek kan meermalen in één seizoen plaatsvinden, vooral ganzen, zwanen, kieviten en kramsvogels ziet men zo met de vorstgrens meetrekken. Soms worden er massale verplaatsingen waargenomen van pestvogels, kruisbekken of notekrakers. De oorzaak hiervan schijnt een te hoge bevolkingsdichtheid te zijn in de broedgebieden van deze vogels, hoewel sommigen de verklaring zoeken in een goede of minder goede oogst van bepaalde zaden.

Jan Buijnsters

IN ITALIË:

Commissie keurt wet tegen vangst vogels goed

AMSTERDAM (ANP) — De Italiaanse senaatscommissie voor Landbouw heeft met algemene stemmen de nieuwe ontwerp-jachtwet aangenomen waarin de vangst wordt verboden van wilde, voornamelijk trekvogels en de handel daarin. Ook wordt het gebruik van levende lokvogels verboden.

uit de Volkskrant
van 18 december 1975

GROENE BEKEN

In het november nummer van "Tijdschrift" (orgaan van de Kon.Ned.Heide.Mij.) vraagt ir. L.C.M. Hermens. (landschaps-konsulent Staatsbosbeheer Limburg) aandacht voor een niet-mechanische onderhoudsmethode voor waterlopen, onder de titel: " Groene beken in Limburg ".

Het gaat hierbij om genormaliseerde, smalle beekjes die belangrijk zijn voor de waterafvoer. in landbouwgebieden, en waarvan het onderhoud het Waterschap voor vaak hoge kosten plaatst. Dit onderhoud is nodig, omdat een verhoging van de waterstand optreedt, wanneer plantaardig afval niet tijdig verwijderd wordt. Traditioneel worden de oevers van dit soort waterlossingen ingezaaid met langzaamgroeiende grassoorten. Twee- tot driemaal maaien per jaar van dit gras blijft noodzakelijk, hetgeen ondanks mechanisatie een kostbare zaak blijft en door de toenemende vervuiling vaak onaantrekkelijk werk is.

Vanaf 1965 worden in Limburg door verschillende waterschappen in samenwerking met Staatsbosbeheer proeven genomen om de onderhoudskosten te beperken en tevens de ecologische waarde van het landschap te verhogen. In vier proefgebieden werd telkens voor een iets andere opzet gekozen, waarbij het doel telkens was: " de kruidenvegetatie op de oevers en in de beken door het afschermen van licht zoveel mogelijk te beperken en de instandhouding van de oevers door beworteling te bevorderen". De resultaten worden in het onderstaande samengevat.

1) Quabeekgrub ten z.o. van Sittard. Hier werd een gemengde struikbegroeiing van o.a. es, eik, meidoorn, sleetdoorn, aangeplant in drie rijen op een 1,5m. brede strook aan weerszijde van de beek. Deze beplanting leverde na 10 jaar een vrijwel gesloten beeld, waardoor verder onderhoud achterwege kan blijven.

2) Caumerbeek (bij Hoensbroek). Een beplanting van o.a. eik, zwarte els, vuilboom en lijsternes werd hier door de aanwezigheid van dijkjes aangelegd op een afstand van ongeveer 6 m. van de beek. Effect op de plantengroei in het water was er daardoor niet. Als alternatief voor het maaien werd hier verder gekozen voor beweiding door schapen.

3) Hons- en Vencebeek (bij Born). Hier eveneens beplanting op 1,5 m. brede stroken van struiken, waaronder Gelderse roos en Hondсроos etc., en van een rij Populieren.

Het resultaat was hier al snel een gesloten beeld, waarbij het productie-element (Populieren) niet onbelangrijk wordt geacht. Behalve wat in het kader van de aanleg moest gebeuren, is hier geen verder onderhoud gepleegd.

4) Langevenseloop (Broekhuizen, N. Limburg) Hier werd een beplanting van uitsluitend zwarte els in twee rijen aangeplant. Dit leverde uiteindelijk een wat ijler beeld op en daardoor in het begin wat meer werk. De laatste jaren kon ook hier verder onderhoud achterwege blijven.

In het algemeen kan gesteld worden dat het voorafomschreven doel bereikt werd. Tevens kan worden opgemerkt dat nieuwe biotopen ontstonden voor planten en dieren. Diverse vogelsoorten vinden hier opnieuw broedgelegenheid, na uit veel andere gebieden verdreven te zijn! Als gevolg van beschaduwing door beplantingen langs grote delen van een waterlossing mag worden aangenomen dat de temperatuur van het water 's zomers lager blijft en daardoor meer zuurstof kan bevatten.

Dit kan - bij andere noodzakelijke maatregelen - een factor van betekenis zijn bij de bestrijding van de watervervuiling. Uit Duitse onderzoeken bleek dat opgaande bomen en struiken langs een oeverstrook een natuurlijke barrière vormen voor de bisamrat. Het biotoop van dit ongewenste dier schijnt te bestaan uit lichtrijke, stikstofminnende kruidenvegetaties aan het water, zoals we langs vele waterlossingen aantreffen. Tevens bleek in de onderhavige Nederlandse proef dat het conventionele onderhoud van open beken rond twee maal zo duur is als dat van de "groene beken". Tot slot doet de auteur een aantal aanbevelingen voor de verdere uitbouw van het onderzoek, hij spreekt daarbij de hoop uit, dat de waterschappen spoedig zullen overgaan tot een ruimere toepassing van "groene beken".

Het leek me interessant de bedoelde methode te gaan bekijken op zijn toepasbaarheid in Midden Brabant. We moeten daarbij wel bedenken dat de situatie in de proefgebieden verschilt met de situatie hier. Toch moet met gebruikmaking van soorten als : zwarte els, meidoorn, sleedoorn en vogelkers goede resultaten mogelijk zijn.

In het gebied van " Waterschap de Dommel " zijn inderdaad Waterlopen te vinden , die in het grootschalige landschap thans een intensief onderhoud vergen. Tussen Haaren en Helvoirt ligt bijv. het Elsbroeks waterloopje waar alle perceelsscheidingen d.m.v. houtgewas bij verkaveling en normalisatie verdwenen zijn. Een beplanting in een strook van ongeveer 2 m. langs de oever zou daar het landschap zeker ten goede komen, en een zegen zijn voor de vogelstand. Bij de SOVON inventarisatie werd in dit terreingedeelte het afgelopen jaar eigenlijk alleen broeden vastgesteld van veldleeuwerik en een enkele roodborsttapuit. De schaarse bosjes die het landschap nog stofferen, blijken echter meteen plaats te bieden aan fitis, tjiftjaf, zwartkop nachtegaal etc., waaruit moege blijken dat de mogelijkheden die het gebied heeft niet meer gebruikt kunnen worden voor vogels vanwege het gebrek aan nestgelegenheid. Het creëren van " groene beken " betekent hier dus in feite niet meer dan het herstel van onnodig verloren gegane biotopen.

De argumenten :

Landschapsverfraaiing, bijdrage tot bestrijding van de bisamrat en. last but not least, " vermindering van de onderhoudskosten moeten voor het " Waterschap de Dommel " welhaast aanleiding zijn om aan de toepassing van deze methode serieus aandacht te schenken !

Loek Hilgers

VERGADERINGSVERSLAGEN

13 december j.l. hield de Ned. Ver. tot bescherming van vogels een vergadering voor al haar leden. "De nieuwe opzet van de vereniging" zou men als hoofdthema kunnen noemen.

De vergadering begon al rumoerig toen men vanuit de leden het bestuur op de vingers tikte vanwege een brief (d.d.2-2-75) waarin het hoofd bestuur haar mening t.s.v. de jacht kenbaar maakte aan de Tweede Kamer. Besloten werd de brief in zijn geheel te publiceren in de "Lepelaar" (het kontaktorgaan van de vereniging).

Na discussie en stemming werd besloten de contributie te verhogen tot f25,=

Toen kwam het moeilijkste punt ter sprake nl. een nieuw tijdschrift (op magazine-formaat) oprichten dat Vogels moet gaan heten. Voornamste argument voor een nieuw tijdschrift is dat de kontakten met de achterban daardoor verbeterd worden en dat er betere informatie aan de leden gegeven wordt. Vanuit de zaal rezen nu vele vragen. Waarom zouden de kontakten via de bestaande wegen niet verbeterd kunnen worden? De Lepelaar is er toch niet voor niets. Men heeft dit blad alleen nooit op de juiste wijze gebruikt. De achterban is nooit op de hoogte gesteld van gedachten en gebeurtenissen in het bestuur. Alleen de besluiten werden achteraf aan de leden meegedeeld.

Hetzelfde dreigt nu te gebeuren met "Vogels". Weer worden de leden er niet in betrokken. Is er wel behoefte aan zo'n tijdschrift; wat zou de inhoud moeten zijn; wie zouden de redactie moeten vormen etc. Dit zijn allemaal vragen waar eerst met de leden over gesproken moet worden.

Na deze oppositie vanuit de zaal kwam het hoofd bestuur als klap op de vuurpijl met de mededeling dat het collectief abonnement op het Vogeljaar inmiddels was opgezegd, in verband met het nieuw te verschijnen tijdschrift. Natuurlijk nam de vergadering dit niet. Uiteindelijk werd een motie aangenomen waarin stond dat er een studieperiode zou komen van 1 jaar over het al dan niet verschijnen van Vogels. Tijdens deze periode wordt voortdurend ruggespraak gehouden met de leden. Het contact met de stichting Het Vogeljaar wordt zo snel mogelijk hersteld.

Tenslotte sloot men deze levendige vergadering, na nog een vurig pleidooi van H. Gallacher voor het jeugdblad het Lepelaartje, en de belofte dat er binnenkort een vergadering over de jacht komt. Dit omdat er binnen de vereniging nogal tegenstrijdige meningen over het nut van de jacht zijn.

Zaterdag 22 november j.l. was er een bijeenkomst voor alle brabantse vogelwerkgroepen. Met drie falcoleden waren we om 10 uur op de "Bokkenrijder" in Esbeek aanwezig.

Ieder had een keurige agenda toegestuurd gekregen en we waren dan ook enigszins verbaasd te horen dat het voornaamste doel van de bijeenkomst was te komen tot een nieuwe avifauna van Noord-Brabant. De laatste avifauna stamt uit 1963 en is bovendien onvolledig (volgens toenmalige medewerkers).

Belangrijkste motief voor een nieuwe avifauna is, dat men eerst moet weten wat er aan vogels aanwezig is in N.Br. voor men ze effectief kan beschermen.

Al gauw stuitte de vergadering op een interessant discussiepunt, nl. is het verstandig om ook zeldzame broedvogels te publiceren? In sommige vogelwerkgroepen vertelt men zelfs onderling de zeldzame gevallen niet door! Uiteindelijk kon een groot deel van de vergadering zich scharen achter de konklusie van de heer Braaksma dat een gerucht van een zeldzaam geval net zo vlug de ronde doet als een publicatie. Als je niet publiceert is het gevaar veel te groot dat mensen met minder goede bedoelingen de nesten gaan bezoeken. Braaksma pleitte dan ook voor publiceren én tegelijkertijd beschermen door middel van bewaking. Bewaking kost geld. Dhr. Sennef van de Ver. tot Behoud van Natuurmonumenten zei dat de Vereniging hier geld voor uittrok!

Vervolgens weidde de vergadering uitgebreid uit over welk systeem men wilde volgen i.v.m. het inventariseren. Uiteindelijk besloot men om dit een commissie te laten uitdokteren. Onze secretaris zit daar ook in. Tijdens de pauze's, die regelmatig ingelast werden vanwege de kou en waarin een heteluchtkanon zijn best deed, legden we velerlei contacten met andere werkgroepen en andere actieve vogelbeschermers. Ik geloof dan ook dat de grootste waarde van de bijeenkomst hierin gezocht moet worden. Uit de eigenlijke vergadering was naar onze mening te ^{weinig} gekomen omdat men alleen over de avifauna wilde praten. Het leek ons belangrijker om te praten b.v. over de nota van de Vogelbescherming om zodoende te proberen het versnipperde vogelbeschermingswerk meer te bundelen.

Nico Hilgers

MIDDEN BRABANT PROJEKT

In Noord-Brabant is een door de regering gesubsidieerde project-studie gestart waaraan Falco medewerking gaat verlenen. Deze studie houdt een onderzoek in naar de verschillende activiteiten in relatie tot het landschap. Getracht zal worden door dit onderzoek, waarin vooral de relatie tussen de verschillende activiteiten belangrijk is, voor elke activiteit een waardering per gebied te geven. Onder activiteit wordt in dit verband verstaan: landbouw, natuurbescherming, bosbouw e.d..

Aan de hand van bovengenoemde waarderingsgegevens zal het mogelijk zijn de belangen van de activiteiten in elk deelgebiedje naar belangrijheid onder elkaar te zetten. Verder zij opgemerkt dat bij het gehele onderzoek ervan wordt uitgegaan dat alle belangen even zwaar wegen.

De vertegenwoordigde instanties bij dit onderzoek zijn:

1. Het Rijksinstituut voor Natuurbeheer (R.I.N.).
2. Het Landbouweconomisch Instituut (L.E.I.).
3. Stichting Bodemkartering (StiBoka).
4. Bosbouwproefstation "De Dorschkamp".
5. Instituut voor cultuurtechniek en waterhuishouding.

Het onderzoek zal geschieden in drie geplande fasen:

1. Vragenonderzoek.
2. Beschikbaarheidsonderzoek.
3. Relatieonderzoek.

Het studiegebied "Midden-Brabant" wordt, met Boxtel als centrum, begrensd door: Oisterwijk, Helvoirt, Vught, St. Michielsgestel, Schijndel, St. Oedenrode, Son, Best, Oirschot en moergestel.

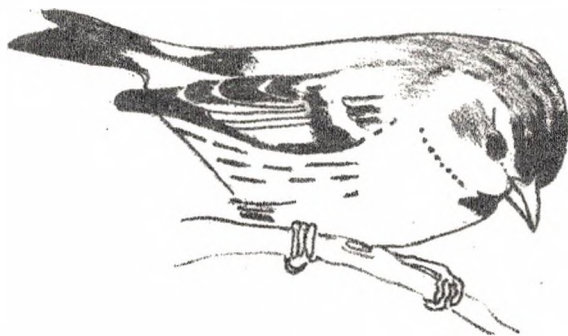
Het uiteindelijke resultaat zal zijn, het in kaart brengen van het gehele gebied met een beschrijving van de activiteiten en hun belangen in elk deelgebied, teneinde een evenwichtig beheer mogelijk te maken.

Onze bijdrage aan dit onderzoek zal bestaan uit het verschaffen van avifaunistische gegevens van het studie gebied. Een goede coördinatie met de verschillende andere vogelwerkgroepen in dit gebied zal hierbij noodzakelijk zijn.

Over het inventariseren kan tenslotte het volgende gezegd worden:

- De inventarisatie moet zo nauwkeurig mogelijk geschieden.
- Alleen die vogels die afhankelijk zijn van het landschap, dit zijn in eerste plaats de broedvogels en ten tweede de vogels die aangewezen zijn op bepaalde rust en fourageerplaatsen in het landschap, worden ingetekend. Dus overtrekkende vogels niet.
- Algemene soorten niet intekenen, tenzij er voor een bepaald omschreven gebied een nauwkeurig beeld van het aantal is verkregen

Victor Retel Helmrich

UILEN

Rond uilen heerst een waas van mysterie en romantiek omdat ze zelden goed te zien zijn en een geruisloze vlucht hebben. Ze vormen een aparte groep tussen stootvogels en scharrelaars. Stootvogels hebben een krop om voorraad te bergen. Uilen niet; en kunnen daardoor niet veel voedsel in één maaltijd tot zich nemen. Ze bergen overtollige prooi in een schuilhoek.

Een stootvogel plukt een grote prooi vrij schoon, alleen enkele beentjes, haren, en veren gaan mee naar binnen. De oplossende kracht van zijn maagsap is zeer sterk, zodat beentjes worden verteerd. geheel onverteerde delen komen van tijd tot tijd als braakbal naar buiten.

De uilen eten ook grote prooien, veelal met huid en haar en braken later alle onverteerde delen uit (uilebal). Uilen hebben geen zoutzuur in hun maagsap, zodat vaak de tederste verbindingsbeentjes uit muizenschedels onaangetast uilenballen terug te vinden zijn.

Verder bezitten uilen een blinde darm (stootvogels niet), een eigenschap die ze met de scharrelaarsgroep gemeen hebben. Uileneieren zijn alle volkomen wit en vrijwel rond van vorm, (behalve die van de kerkuil; die zijn tamelijk ovaal) Stootvogeleieren zijn altijd prachtig bont gevlekt.

Het uilenoog is een van de voorbeelden van aanpassing aan het nachtelijk leven in de natuur. De ogen zijn buitengewoon groot. Het grootste gedeelte van de schedel wordt ingenomen door de oogkassen, het overige deel bijna geheel door het gehoororgaan dat eveneens zeer ingewikkeld is van bouw. Zo komen de uilen aan hun dikke kop. De totale oogbol van een bosuil is groter dan die van een volwassen mens, en de ogen van alle uilen zitten zo vast in hun kassen, dat ze, zelfs bij toepassing van kracht niet te bewegen zijn.

Het dier is dus, wanneer het in een andere richting wil kijken, gedwongen om de gehele kop in die richting te draaien. Als compensatie voor dit betrekkelijk kleine gezichtsveld, hebben ze het vermogen om, de kop ongelooflijk snel te draaien; zonder dat ze hun lichaam daarbij behoeven te bewegen. Het goede zicht van uilen in het donker, schuilt echter niet alleen in de grootte, maar ook in de constructie van de ogen; het zijn niet alleen maar vergrote versies van de ogen van dagvogels.

In het netvlies van gewervelde dieren komen twee soorten lichtgevoelige cellen voor. Kegeltjes zijn betrekkelijk weinig lichtgevoelig (dat wil zeggen dat ze sterke licht prikkels nodig hebben om in werking te treden.)

Zij overheersen in het netvlies van de overdag actieve diersoorten, Het zien bij dag en het zien van kleuren komt tot stand door middel van kegeltjes.

Verreweg de gevoeligste cellen in het netvlies zijn de staafjes. Zij blijven werkzaam als de sterkte van het op het netvlies vallende licht te gering is om de kegeltjes te prikkelen, en het zien bij nacht komt tot stand door de werking van de staafjes.

Uilen hebben (zoals te verwachten was) een netvlies met in hoofdzaak staafjes.

In het volgende nummer wordt weer iets over de uilen verteld

Nico Hilgers

UIT: OUDE JAARVERSLAGEN VAN DE VERENIGING TOT BEHOUD VAN
NATUURMONUMENTEN IN NEDERLAND

1922 - 1923 :

Oisterwijk werd nauwkeurig in kaart gebracht.

Den boschwachter huist thans in het Chalet van "Groot Speijk" dat te zijnen behoeve verbouwd is. De Venkraai is als verlof verpacht aan de Wed. Peijnenburg en trekt door zijn prachtige ligging tusschen Kolkven en Goorven aan den breeden boschweg veel bezoekers.

Met het gemeentebestuur van Oisterwijk tezamen werd flink gewaakt tegen boschbrand.

1924 - 1925 :

In Oisterwijk moest proces verbaal worden opgemaakt tegen een dame, die er drie jonge ijsvogels had uitgehaald en ze onder haar jas wegvoerde. De vogels werden teruggebracht naar de plaats waar ze een uur tevoren nog door den boschwachter waren gezien. Met R.K. werden onderhandelingen gevoerd over de overname van een perceeltje aan het Goorven nabij de Venkraai, dat midden in ons gebied ligt en waar reeds villabouw is gepleegd.

Wij brachten een advies uit voor het behouden van het

"Trouwlaantje" in de kom van het dorp.

Dit laantje zal blijven bestaan.

Ondanks de Vogelwet van 1936 behoren het vangen en verhandelen van inheemse vogels nog geenszins tot het verleden. In de afgelopen weken werden in het Suysebos te Oisterwijk verschillen de keren mistnetten, klepkooien en ander vangtuig gevonden. Een keer werden zelfs lijmstokken gevonden met daaraan gekleefd nog de dode kool- en pimpelmezen! Blijkbaar had men de voor de "wildzangliefhebber" interessante omzichtig losgepeuterd, maar niet de moeite genomen om de overige 3 achtoffers te verlossen of zelfs maar een humane dood te gunnen.

Misschien moeten we aan dit soort excessen niet te veel aandacht schenken. Misschien ook moeten we het "streven naar eigendom", het "zelf willen hebben" beschouwen als een erfenis van onze kultuur, die de vogelvanger niet persoonlijk aan te rekenen is

Niettemin moeten we vaststellen dat het vangen van vogels in het dichtbevolkte West-Europa een ontoelaatbare aanslag op de natuur is, juist ook omdat woningbouw, wegeaanleg, het gebruik van pesticiden enzovoort in toenemende mate die natuur bedreigen.

Op het ogenblik doet - in vogelvangingskringen - het gerucht de ronde, dat het grootste gedeelte van de dit najaar in Duitsland gevangen goudvinken binnen twee weken sterft. Al is het dan een bekend feit, dat ook in andere jaren de sterfte onder pas gevangen vogels zeer hoog is, dit jaar schijnt het percentage nog belangrijk hoger te liggen. De oorzaak wordt gezocht in de bestrijdingscampagne die in het voorjaar op grote schaal bij onze oosterburen werd uitgevoerd tegen de dennenscheerder, juist in de tijd dat de goudvinken hun jongen voerden, o.a. met dennenscheerderlarven. De redenering is nu als volgt: Het in het verweefsel der vogels opgeslagen insecticide komt 's-winters, tengevolge van het geringe voedselaanbod, in de bloedsomloop. Daardoor zouden zeer veel vogels in de vrije natuur omkomen. Van de vogels die wij gevangen hebben, kunnen we althans een gedeelte redden door de goede verzorging..." 't Is niet moeilijk deze redenering te ontzenuwen, al was het alleen maar door erop te wijzen, dat door de stress-situatie ontstaan tijdens vangst, vervoer en het overschakelen op voliërhoer, in deze situatie extra veel slachtoffers kunnen vallen. Maar ook zal het duidelijk zijn dat na dit soort rampen iedere overlevende vogel nodig is om hetbroedvogelbestand weer op het oude peil te brengen. Met evenveel recht kunnen wij beweren, dat van de gevangen vogels een gedeelte de winter op eigen kracht zou kunnen doorstaan, en juist die exemplaren mogen niet voor de voortplanting verloren gaan.

Het volgende argument wordt ook nog wel verdedigd: Vogels

vangen zou geen overbodige druk betekenen, hoogstens zou het een tegenwicht vormen voor het wegvallen van selectiefactoren zoals roofvogels. Afgezien van het feit dat de meeste roofvogels hun prooi vooral vinden onder knaagdieren of insekten, moeten onbevooroordeelde toehoorders daarbij wel bedenken, dat de volgorde van de feiten verdraaid wordt. Hoewel directe vervolging en de neveneffekten van biociden aan vogels aan de top van de voedselpyramiden een hoge tol eisten (en nog eisen) is de achteruitgang van kiekendieven, haviken en uilen voor een belangrijk deel veroorzaakt door factoren met bredere uitwerking: vermindering van omvang en kwaliteit van de beschikbare levensruimte. Factoren, die ook gelden voor hun prooidieren, zoals zangvogels.

Tegen de mentaliteit van degene, die vogels voor zijn eigen genoeg aan hun wilde staat onttrekt, kunnen mijns inziens dan ook twee bezwaren worden aangevoerd:

- vogels vangen en in kooien houden is egoïstisch: de kans voor anderen om van deze vogels in de vrije natuur te genieten wordt kleiner. Zeker nu veel vogelpopulaties er moeite mee hebben zich tegenover onze technologie te handhaven.
- De vangst op de huidige, grote schaal zou niet nodig zijn. Wanneer de liefhebbers er in zouden slagen een succesvolle kweek op te zetten van de in de wet aangewezen kooivogels. Voor groenlingen is dat al gelukt, terwijl het kweken met soorten als goudvink en vink ook mogelijk is gebleken. Een en ander eist dan wel behalve een enorm vakmanschap ook een volledige inzet (dus: alle vrije tijd)

Aan het één of aan het ander schijnt het de wildzangliefhebber echter vooralsnog te ontbreken. Nog steeds zijn velen van bereid ieder jaar een aanslag te plegen op de natuur terwille van hun verzameling.

L. Hilgers.

litteratuur:

A, Timmerman, het kweken van vinken in gevangenschap, in: Het Vogeljaar, jubileumnr., blz. 673 e.v.

STAARTMEZEN ALARMEREN VOOR HOUTDUIF

Veel sociaal levende vogelsoorten hebben een systeem ontwikkeld om elkaar te waarschuwen voor naderend gevaar.

Wie "veel in het veld" is, zal weleens de mezentroepjes, die 's winters de bossen rondtrekken, hebben horen alarmeren. Waarschijnlijk was dan een torenvalk of een sperwer in de buurt. Na dit alarm is de troep gewoonlijk een tijdje volkomen stil. Het normale gekwetter begint pas weer als het gevaar definitief geweken is.

Op 12 december j.l. zwierf een troepje staartmezen door de Oude Warande in Tilburg. Op een gegeven ogenblik klonk van vier, vijf kanten hun alarmroep, een hoog, snel herhaald "didididi".

De enige echter die op dat moment in de buurt van de troep was, was een overvliegende houtduif.

Wie nu het silhouet van een houtduif met dat van b.v. een sperwer vergelijkt, moet toch een zekere gelijkenis opvallen. Kleine kop, brede vleugels en een betrekkelijk lange staart. Proeven hebben uitgewezen dat veel vogels instinctmatig op dat soort silhouetten reageren met angstig of voorzichtig gedrag; 'n "roofvogel silhouet" betekent automatisch: Gevaar.

De opwindning van de mezen bij de eerste oogopslag, lijkt daarmee wel verklaarbaar.

Al meteen hadden ze overigens hun vergissing door, want in plaats van zich stil en onopvallend te gaan gedragen, gingen ze luidruchtig door met voedselzoeken.

Loek Hilgers

sperwer

duif

OPMERWAARNEMINGEN

rechts enkele waarnemers stuurden hun hun kaarten in; waar
lijven de anderen ?

Nes: Jeroen Boschstraat 18, Oisterwijk

auwe Kiekendief	21-10-75 ♀ de Sijsten, Gilze, (L.Hilgers)
	8-11-75 ♂ Kl.O'wijkse Heide (J.Swaans)
	27-12-75 ♂ Landschotse Heide (B.Horvers ea)
erwer	26-10-75 ♂ Kl.O'wijkse Heide (L.Hilgers)
	31-10-75 ♀ "Zonnesteek" T'burg (L.Hilgers)
	29-11-75 ♀ Oirschotse Heide (J.Swaans)
apekster	26-10-75 Heikant, O'wijk (L.Hilgers)
	27-12-75 Heikant, O'wijk (N. Hilgers)
ip	diverse late waarnemingen
	1-11-75, 4 exx. Oirsch.Hei (H.Bressers ea)
	9-11-75, 32 exx. Duizel (M.Schaffer)
	20-12-75, 1 ex. Grijsze Steen, Casteren (J.Swaans e.a.)
	27-12-75, 150 exx.Landschotse Heide (B.Horvers, C.v.Laarhoven e.a.)
uine Kiekendief	1-11-75 Spoordonk, (H.Bressers, L.Hilgers)
igpootbuizerd	29-11-75, 1 ex. Nonnenbos, Oirschot (J.Swaans, L.Hilgers)
	6-12-75, 1 ex.De Plak, Loon op Zand) (V.Retel Helmrich e.a.)
	7-1-76, 1 ex. Huisvennen (N.Hilgers)
okter	21-11-75, ong. 15 exx. MOB-complex Oisterwijk (J. Swaans)
	15-11-75, 12 exx. De Logt, O'wijk (J.Swaans)
	10-12-75, 6 exx. Vuilnisbelt Tilburg
	20-12-75, 3 exx. idem (L.Hilgers)
erdomp	5-1-76, 1 exx. Huisvennen (M.Ermen)
tgans	20-12-75 tot 7-1-76 , 60 à 100 exx. (M.Ermen, A.v.d.Avendonk)
argoudhaantje	29-12-75, 1 ex. Galgeven (L.Hilgers)